

חבל נחלתו

שמצד הדין מותר לחלק את נטל הפעלת המעון בצורה שווה, בכ"ז לא יטלו יותר ממה שהמדינה קבעה לאותם הזכאים

לסבסוד. וב"ה שהמזכירות קבלה על עצמה, והשאלה אינה למעשה¹.

סימן מה

הצהרה בעייתית

שאלה

לאדם השתתפות של קופת חולים בטיפולים רפואיים במספר קבוע מראש. ההשתתפות לכל טיפול היא בסכום קבוע. את קופת החולים לא מעניין אם הטיפול יהיה יקר או זול היא תשלם לפי הקבלות של המטפל אליו יגש האדם מקבל הטיפולים.

האם מותר לו לקבל טיפול במחיר גבוה ומספר טיפולים מועט, ולהצהיר שקיבל מספר טיפולים רב כדי לקבל מהקופה את מלוא ההשתתפות הכספית שלה?

תשובה

א. על פניו הדבר אסור. הרי הוא מצהיר שקר שקיבל מספר טיפולים גדול אע"פ שקיבל מספר טיפולים מועט וא"כ הרי הוא משקר כדי להשיג רווח ממוני. וניתן ללמוד זאת מדברי הרמ"א (שו"ע ח"מ

סי' לב ס"ב) שפסק השו"ע: "השוכר עידי שקר להוציא מנה מראובן לשמעון. פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים". ומוסיף הרמ"א: "ודוקא שלא היה חייב לו, אבל אם היה חייב לו רק שאלו העדים הם שקרים. פטור מדיני שמים אבל עובר על מדבר שקר תרחק (שמות כג, ז) (נ"י פ' הכונס בשם הרא"ש)". עולה מדברי הרמ"א שאפילו החוב הוא חוב אמת ורק עדותם היא עדות שקרית כיון שלא ראו את יצירת החוב (כגון הלואה או היזק) בכל זאת עובר על 'מדבר שקר תרחק' אע"פ שאם זכה בדיון וקיבל את חובו על פיהם פטור אף מדיני שמים. וכש"כ בשאלה שלפנינו שהרי המטופל מצהיר או שהמטפל מגיש חשבון על טיפולים שלא נעשו. ואע"פ שמצד הקופה אין זה משנה והם מצידם התחייבו עבור מספר טיפולים גדול. ועי' מסכת שבועות (לא ע"א) בעוד כמה אופנים של "מדבר שקר תרחק".

1. הערת הרה"ג יעקב אריאל – רב העיר רמת-גן:

נקודת המוצא של דיון הוא חיוב ההורים לשלם את הוצאות הגן. אך יש מקום גם לראות הבעיה מזוית אחרת. גן ילדים טוב הוא גם מסגרת חינוכית בה מתחילים הילדים ללמוד תורה, לברך להתחנך למצוות כגון שבת וחגים וכו' וכו'. מקום בו מרביצים תורה הוא מוסד כלל-ציבורי. החובה מוטלת על כל הציבור להחזיק מקום כזה, גם מי שאין לו ילדים. וא"כ אין לראות בתשלומי ההורים חיוב אישי לצרכיהם הפרטיים בלבד. אם כי יש מקום לפשר ולהטיל מחצית הנטל על ההורים ומחצית הציבור כמו שמצינו בחזנים (או"ח סי' ג).

תשובת המחבר: כאן המדובר במעון (עד גיל 3) ולכן שיקול זה לא הוכנס.

חבל נחלתו

וכד'. לדוגמה בטיפולי רפואה אלטרנטיביים המטפלים קובעים את אורך זמן הטיפול ומחירו ויש הלוקח על חצי שעה את המחיר שחבירו נוטל לשעה. וכן אצל מורי הנהיגה יש "שיעור כפול" שהוא בעצם של שעה בלבד. ולכן אם אורך זמן הטיפול נתון לשרירות לבו של המטפל ואינו מוגדר ע"י קופת החולים, ויש מטפלים אשר עובדים עפ"י מחיר זה, ניתן להגדיר חצי שעה כטיפול ובכך להרבות את הטיפולים אשר קופת חולים משלמת עבורם¹, וכל זאת בתאום והסכמה עם המטפלים.

ב. אולם נראה לי שכיון שאין הקופה קוצבת את השעות לטיפולים אלא את מספר הטיפולים הכולל, ולכן מטפל מסויים לוקח לשעה 100 שקל ומטפל מסויים לוקח 150 שקל לשעה, מותר לקבוע עם המטפל שטיפול שלו הוא של חצי שעה ומחירו שבעים וחמישה שקלים, ולכן בשעתיים הוא נותן ארבעה טיפולים ולא שניים. בצורה כזו המטפל יוכל להצהיר על מספר טיפולים גדול ללא דבר שקר. וכל זאת אם בענף המדובר המחיר ומשך זמן הטיפול נקבע ע"י המטפלים ולא קצוב בהסכם כולל

סימן מו

ירידה לאומנות חבירו – חובת היורד וחובות הלקוחות

חנות פירות וירקות ביישוב? האם מותר לקנות ממנו בהזמנה ובהבאת משלוחים?

שאלה

תשובה

א. לפני שניגש לנתח את צדדי ההיתר והאיסור בשאלה, הקדמה קצרה לעניין ירידה לאומנות חבירו. בסנהדרין (פא ע"א): "ואת אשת רעהו לא תמא (יחזקאל יח) — שלא ירד לאומנות חבירו". ובמכות (כד ע"א): "לא עשה לרעהו רעה (תהלים טו) — שלא ירד לאומנות חבירו". ובתורה תמימה

בישוב קטן חנות מכולת המוכרת גם פירות וירקות. בעל המכולת אינו מתושבי הישוב, אבל נבחר ע"י מזכירות הישוב לפתוח מכולת ביישוב כמתאים ביותר מכמה הצעות, מאחר ולא היה מתושבי הישוב שרצה בכך. מחירי הפירות וירקות גבוהים מאד ביחס לשווקים. באזור ישנו ירקן אשר קונים ממנו בהזמנה והוא מביא משלוחים לבתים. האם הוא יכול לפתוח

1. הערת הרה"ג אביגדר נבנצל רב העיר העתיקה – ירושלים: האם לא נכון לשאול נציג מוסמך של קופ"ח אם הקופה מסכימה להסדר כזה? תשובת המחבר: ההגיון עם דברי הרב. אלא שחוששני שהקופות מתוך הגנה על כיסן ובתירון של עלויות טיפול תמנע את הכיסוי הכספי שהיא התחייבה עליו. וא"כ מצד שהן בעלי הדעה והמאה יפסידו את המבוטח אצלן. ולכן, אם באותו תחום כמה סוגי טיפולים באורך שונה, נראה לי שהדבר מותר. ואולי מן הראוי לברר זאת אצל סוכני ביטוח שאינם קשורים לשני הצדדים.